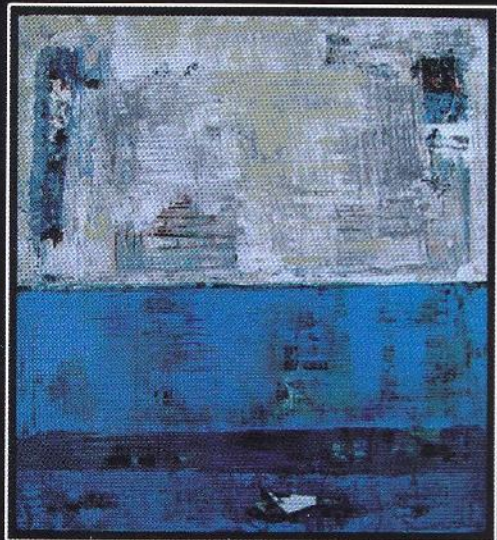
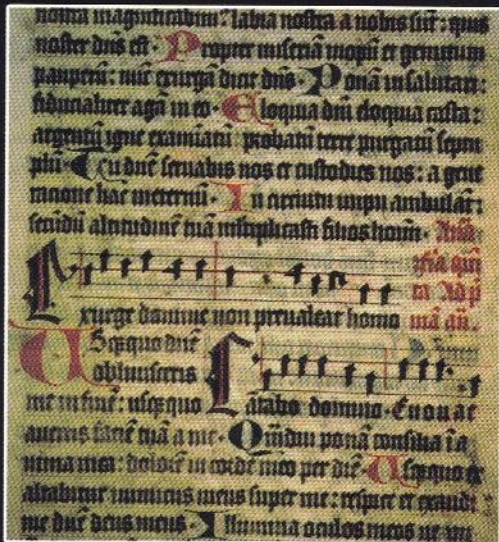
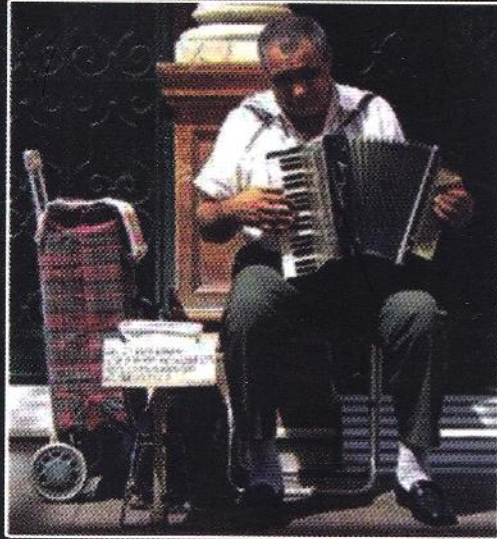
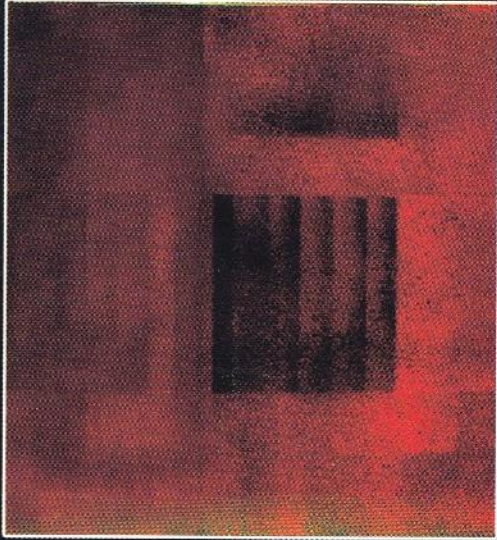

رشته‌های نامرئی موسیقی

ترجمه، گردآوری و تألیف
 سارا زاویه

سرشناسه: زاویه، سارا، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور: رشته‌های نامرئی موسیقی / تالیف و ترجمه سارا زاویه
مشخصات نشر: نورامین: واج، ۱۳۸۷.
مشخصات ظاهری: ۸۶ص.
شابک: ۱۵۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۵۸۵۱-۴۰-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۸۹
موضوع: موسیقی -- تاریخ و نقد
رده بندی کنگره: ML/۱۶/۵۲/۱۳۸۷
رده بندی دیویی: ۷۸۰/۹
شماره کتابشناسی ملی: ۰۳۳۱۰۳۱
تاریخ درخواست: ۱۳۸۷/۰۶/۱۳
تاریخ پاسخگویی: ۱۳۸۷/۰۶/۲۳
کد پیگیری: ۱۳۰۱۳۰۴

www.musikaoc.com

رشته‌های نامرئی موسیقی

ترجمه و تألیف: سارا زاویه

چاپ اول: ۱۳۸۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: تکثیر

قیمت: ۱۵۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۸۵۱-۴۰-۶

نشر واج

فهرست

۹	یادداشت مترجم
۱۱	مقدمه

فصل اول: مفاهیم کلی

۱۳	تولد موسیقی
۱۶	نظم و موسیقی
۱۸	موسیقی در بین مردم

فصل دوم: واژگان اساسی

۳۰	زبان موسیقی
۳۳	سبک در موسیقی
۳۷	فرم
۳۹	گونه‌های موسیقی

فصل سوم: هنر اجرا

۶۱	از آنسامبل تا ارکستر
۶۵	رهبر ارکستر
۶۶	استادان ارکستر

فصل چهارم: سازها

۶۸ سازهای زهی
۷۲ سازهای بادی چوبی
۷۵ سازهای بادی برنجی
۷۹ سازهای کوبه‌ای
۸۵ منابع و مأخذ

یادداشت مترجم

کتاب حاضر ترجمه‌ی آزادی است از کتاب «سفر در دنیای موسیقی» اثر ای. کاشمینا و و. ایل اینسکی که در سال ۲۰۰۳ در روسیه به چاپ رسیده است. از آنجا که بخش‌هایی از کتاب نیازمند توضیحاتی برای مخاطب فارسی زبان بود مطالبی بر آن افزوده و کوشیدم تا مفاهیم و سرفصل‌ها را، کامل و در عین حال مختصر برای علاقه‌مندان شرح دهم.

لازم می‌دانم از پدرم، دکتر سعید زاویه، بخاطر راهنمایی‌ها و پشتیبانی‌های همیشگی‌شان، نهایت سپاسگزاری را داشته و بدین وسیله هر چند کم قدردانی‌ام را به ایشان ابراز دارم.

همچنین از دکتر حمیدرضا اردلان به خاطر قبول زحمت چاپ کتاب و استاد گرامی شریف لطفی بخاطر حمایت‌ها و دلگرمی‌های‌شان کمال تشکر و قدردانی را دارم.

در پایان امید دارم از پیشنهادات و نظرات استادان این هنر در جهت رفع کاستی‌های این کتاب بهره‌مند شوم.

سارا زاویه

دیماه ۸۷

مقدمه

در طول دوره‌های مختلف بشری، انسان‌های بسیاری احساس و فکر خود را توسط صداها انتقال داده‌اند، با این حال صرف‌نظر از تقسیم‌بندی‌های زمانی و مکانی هنگامی که به موسیقی آنان گوش می‌سپاریم گویی کلام آن‌ها را می‌شنویم، ضربان قلب شان را احساس می‌کنیم، همراهشان مضطرب می‌شویم و یا شادی وجودمان را فرا می‌گیرد.

در حقیقت هنگامی که موسیقی بیان می‌شود یعنی هنگامی که در برابر آوایی قرار می‌گیریم رشته‌های نامرئی آهنگساز، نوازنده و شنونده را از اعماق قرون و اعصار به هم پیوند می‌دهد و این معجزه‌ی موسیقی است. صداها با رنگ‌های گوناگون و متنوع به رقص‌ها، پایکوبی‌های شورانگیز و یا ترانه‌های غمگین معنی دیگر می‌دهند. موسیقی همیشه مونس‌ی برای انسان بوده چرا که در هنگام سختی‌ها بی‌اختیار به سراغش می‌رویم و به هنگام شادی‌ها در پناه‌اش می‌رقصیم و می‌خوانیم.

اما با اینکه همه‌ی ما ساعات فراوانی در طول روز به موسیقی گوش می‌سپاریم، همگی مفاهیم و واژگان این هنر را به صورت منسجم و از طریق آسان نمی‌شناسیم. نوشته حاضر سعی دارد دست‌یابی به این موضوع را میسر سازد، به همین دلیل کوشش به عمل آمده است تا مفاهیم و تعاریف با حجم کم و در عین حال ساده ارائه شوند. نکته آخر این که، با توجه به اخذ مطالب اصلی از منبع روسی در برخی موارد گرایش مضامین و مثال‌ها به ریشه روسی است.

در پایان هر بخش قسمتی به عنوان «از آرشیو موسیقی» آمده است که صرفاً جهت درک بیشتر رابطه‌ی نظم و موسیقی است و گاه به ارائه مطالبی در حوزه‌ی اجرا یا ارکستر پرداخته است که شاید گریزی به آن‌ها در این میان خالی از لطف نبوده باشد.

توضیح: حرف E به معنی معادل واژه در زبان انگلیسی، به همین ترتیب حرف G زبان آلمانی، حرف F زبان فرانسه و حرف I زبان ایتالیایی می‌باشد.

فصل اول

مفاهیم کلی

تولد موسیقی

موسیقی در گذشته‌ی بسیار دور تولد یافت. گمان می‌رود از تقلید صداهای موجود در طبیعت، مانند آواز پرندگان، وزش باد و صدای باران و غرش رعد و ... پیدا شده باشد. اما گمان دیگری می‌گوید موسیقی از صدای انسان زاده شد. هنگامی که آدمی بر آن شد تا سخن خود را مانند نغمه‌ای آرام زمزمه کند و به آن زیربومی داد، یا ممکن است او ابتدا به کوبه‌ای‌های ساده فکر کرده و ریتم را از یک ضربه‌ی چوب و توالی آن شکل داده باشد و یا شاید اول نیشکر را نزدیک لبش برده و در آن دمیده است.

اولین موسیقی ساخته‌ی بشر

در این رابطه تنها حدس‌هایی می‌توان زد. انسان کهن در موسیقی نیرویی کیهانی می‌دید و هارمونی موسیقی بنابر عقیده‌ی قدما در کائنات روان بود. بر طبق باورهای اقوام قدیمی هند، موسیقی بر سرنوشت انسان تأثیر بسزایی دارد. آن‌ها موسیقی را مستقیماً با فضای کیهانی مقایسه می‌کردند و اصوات را با سیاره‌های مختلف و فاصله‌ها را با زمان‌ها و فصول سال می‌سنجیدند. در چین، مصر و یونان قدیم فاصله‌های موسیقی را بر اساس رفتار و فاصله‌های سیارات نسبت به یکدیگر محاسبه می‌کردند. مدرسه‌ی **فیثاغورث**^۱ طرح درسی به نام «کره‌های چرخان در موسیقی» را ارائه

۱- pythagoras فیثاغورث. فیلسوف و ریاضی‌دان قدیم یونان و بنیان‌گذار مدرسه فلسفه در کرتون (۵۰۰-۵۷۰ ق.م) او اصول بنیادی در موسیقی را مستقیماً با فضای کیهانی و معنوی ارتباط می‌داد و موسیقی را در تأثیری که در آدمی به وجود می‌آورد معنی می‌کرد و هارمونی

کرد که در آن موسیقی در کیهان و هارمونی در طبیعت مطالعه می‌شد. در چین قدیم صداها را با موقعیت و طبقات اجتماعی مردم ارتباط می‌دادند و تئوری ابتدایی موسیقایی آن‌ها بر اساس قوانین کیهانی شکل می‌گرفت. برای مثال: مراتب موسیقی از ابعاد معنوی تا مادی با طبقات مردم از سطح پایین جامعه تا اشراف تطبیق داشت. در هند قدیم نیز موسیقی معنوی و عمیق به عنوان معرفت یا علم موسیقی محسوب می‌شد و نوع ساده و زود فهم‌تر آن موسیقی سبک و زمینی بود که موسیقی عامیانه و مردمی را شامل می‌شد.

با گذشت زمان تبعیض‌های اجتماعی وارد موسیقی نیز شد. نزد برخی دیگر از اقوام هند موسیقی با سحر و جادو در خدمت تزئینات و تجملات مارها و فیل‌هایی بود که پرستش می‌کردند.

فیلسوف چینی، **کنفوسیوس**^۲ در موسیقی نظام یافتگی بزرگی یافت و آن را رام‌کننده‌ی انسان دانست. در مصر قدیم موسیقی وسیله‌ای برای پالایش انسان از شهوت به شمار می‌رفت. فیلسوف یونانی عهد باستان **افلاطون**^۳ نیز عقیده داشت حکومت باید بر اساس قوانین موسیقایی بنا شود چرا که در آن قانون‌مندی استواری یافته‌بود. مردم بر این باور بودند که غنی‌ترین و معنوی‌ترین موسیقی قبل از ساختن آن توسط نوع بشر وجود داشته است. در یونان عقیده داشتند که موسیقی بر جهان حکم می‌راند. بدین ترتیب معانی عمیقی از تأثیر موسیقی بر زندگی انسان را مطرح کردند و جوانمردی، رفتار نیک و زیبایی اخلاق در انسان را زاییده درک موسیقایی می‌دانستند. در میان

در جهان ذرات را جزئی از نظم کل عالم می‌دانست. بر طبق جدول اعداد موسیقی او که تنها فواصل هماهنگ (کنسونانس) جای داشتند، مجموعه فواصل به کار رفته در یک قطعه می‌بایست ۱۰ یا ضربی از ۱۰ می‌بود. اعداد نسبت داده شده به اکتاو (یک یا دو)، پنجم (دو یا سه) و چهارم (سه یا چهار) بودند. دایره‌المعارف موسیقی روسی. ص ۴۲۴.

۲- Confucius فیلسوف و دانشمند چینی ۴۷۹-۵۵۱ ق.م.

۳- plato فیلسوف یونانی و شاگرد سقراط ۴۲۷-۳۴۷ ق.م.

بسیاری از اقوام نظام پیچیده‌ای برای موسیقی مطرح شد. برای مثال تعیین کردند هر موضوعی تنها در **تنالیت‌های**^۴ خاص می‌تواند بیان شود. در چین قدیم تنالیت‌ها براساس مفاهیم و آداب انسانی به این ترتیب طبقه بندی می‌شدند که در تنالیت‌های اول مثلاً موسیقی‌ای ساخته می‌شد که به وسیله‌ی آن بازگشت انسان به خدا تداعی می‌گشت و یا مثلاً هفتمین تنالیت موضوع خروج امپراطور از حرمسرا بود و دوازدهمین تنالیت مربوط به بزم شاهزاده‌ی وارث می‌شد.

در یونان قدیم نیز ساخت و اجرای موسیقی شرایط سخت و خاص خود را داشت. برای مثال در زمان‌های مختلف سال تنها آهنگ‌های خاصی باید اجرا می‌شد و یا زمان‌های مختلف روز یا حالت‌های مشخص از تغییرات جوی، هر کدام موسیقی مخصوص به خود را داشتند. بدین ترتیب موسیقی روز، شب، زمستان، تابستان، روزهای آفتابی و روزهای تیره و ابری پیدا شد. در فرهنگ تمام ملل افسانه‌های بسیاری در مورد سازها، نوازندگان و آوازه‌خوان‌ها وجود دارد. یونانی‌ها افسانه‌های زیادی از چنگ دارند و حماسه‌ها و داستان‌های بسیاری از **أرفی**^۵ و **سادکو**^۶ برای روس‌ها نقل کرده‌اند. در افسانه‌هاست که این دو بسیار زیبا و دلنشین می‌خواندند و می‌نواختند. **أرفی** بر روی نوعی چنگ به نام **لیرا**^۷ یا **کیتارا**^۸ و **سادکو** بر روی **گوسلی**^۹ می‌نواخته است. موسیقی آنان نه تنها مردم بلکه طبیعت و حیوانات را مجذوب خود می‌کرده است. به این ترتیب این دو نام شناخته شده‌ی افسانه‌ای را امروز به

۴ - Tonality تنالیت در واقع صورت عملی گام است به آن صورت که ترتیب نت‌های یک گام را به گونه‌ای که خود می‌خواهیم در اختیار می‌گیریم. از مترجم.

۵ - Orfeo از قهرمانان افسانه‌ای موسیقی در یونان قدیم

۶ - sadko از قهرمانان افسانه‌ای موسیقی در یونان قدیم

۷ - Lyra سازی کهن شبیه چنگ کوچک که سیم‌های آن بین دو بازو محکم شده‌اند. لیرا را با انگشت یا مضراب می‌نواخته‌اند.

The Oxford Dic / .p.440

۸ - Kithara سازی کهن که مانند لیرا با انگشت نواخته می‌شده است. The Oxford Dic. / p.391

۹ - Gusli سازی زهی زخمه‌ای، از سازهای محلی روسی. لغت‌نامه موسیقی روس، ص. ۷۴

نشر واج

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۸۵۱-۴۰-۶

ISBN: 978-964-5851-40-6